

pena, confusione nempe linguarum; puer namque Hebraicus sermo (quem primariam linguam constituit) in eius familia permansit. Hæc Augustinus.

Ejus vero Operis Authorem incertoreque ne dubitans quidem constituit Nemrodum [z], ut ex Scriptura intelligere sibi visus est, perhibente (a): Principium Regni ejus Babylon. An vero una vel plures excitate fuerint turres, ambigere se proficitur; soleme est enim, ut singulari usurpetur aliquando loco pluralis, ut cum designando alicujus rei generi frequenti sermone dicimus, miles, locusta, rana &c. Recepta tamen vulgo opinio tenet, in unius tantummodo turris ædificationem junctâ operâ homines conspirasse.

Author Libri Sapientie ædificium illud præ oculis habuisse visus est, cum scriberet: In consensu nequitia cum se nationes contulissent, hęc (Sapientia) scribit Justum, & conservavit sine querela Deo (b); sed contextus sermonis Abrahamum insinuat, inter medios Idololatrias illatum à corruptione servatum. S. Joannes Chrysofomus pluribus reprehendit consilium primorum hominum, Babelicam turrim ædificantium, audacia illos, superbia, & vanitatis accusans (c). Scripturae textus insinuare videtur illum, quo homines tenebantur, metum, ne à Deo mutudivellerentur; & quid sibi cautionis vitando malo præstiterint. Faciamus, reputabant illi inter se, nobis Civitatem, & turrim, cujus culmen pertingat ad Cælum. Et infra de Nemrod ait Scriptura: Nemrod cepit esse potens in terra, (Gigas) quæ erat robustus venator coram Domino. Tertullianus superbissimam turrim ædificium illud appellat, ratus descendisse Filium Dei, ut opus everteret, atque ædificantium idioma confunderet (d).

Eutychijs Patriarcha Alexandrinus (e), qui Orientalium plures traditiones in suo Opere collegit, refert, homines, cum numero augerentur, in unum cœtum 72. virorum coivisse (f); mutudivem sese excitasse, ut urbem simul cum arce edificarent, in qua pariter construerent turrim, ad Cælum usque eminentem, de qua inundantes iterum diluvii aquas inferiores respicerent. Triennium igitur solidum impenderunt compingendis, excoquendisque lateribus 13. cubitorum longitudinis, 10. latitudinis, & 3. crassitudinis. Quibus comparatis, Urbem construxerunt in loco Tyrum inter & Babelem medio, 213. perticis porrectam, 151. latam. Moenibus cingebatur 5533. perticis altitudinis, & 33. latitudinis: turris ad 10000. perticæ surgebat, cui non minus quàm 40. annorum spatium impensum; nec tamen propterea opus absolutum est; interceptum enim ædificantes missus à Deo Angelus, à quo idioma illorum confusum.

Paria ferme refert Glycas (g). Cœpta est, ait, turris ædificatio anno 536. post diluvium; operi vero 40. solidis annis infudatum; meditabantur autem ab inundantibus iterum diluvii aquis tutum sibi effugium parare. Præerant ædificantibus

72. ex optimatibus. Frustratos tamen eorum conatus immissa idiomatum inter opifices confusio reddidit. Anni 43. turri & urbi Babylonis construendæ impensæ. Parietibus typhonis impetu disjectis everisque, oppressum Nemrodum author est Cedrenus (h); & idipsum de typhonis turbine muros dejiciente legitur apud Sybillam & Abydenum. Malunt alii, terre concussione ædificium illud corruisse: igne Cælitus demisso ad fundamenta usque arsisse, scribit Benjamin Tudelensis. Mansisse longiori adhuc ætate alii defendunt: nihil eâ de re apud Moysem.

Hæc scribentes ed sensum delati sumus, ut turrim illam Babelicam describeremus. In ipso limine expectabant fortè Lectores, ut grande aliquod ædificium oculis exhiberetur; ex quo enim ad literam verba illa accipiuntur, Cujus culmen pertingat ad Cælum, nihil erit aded magnificum, aded verbis exaggeratum, quod verborum illorum granditas non superet. Arcem Babylonis, quam ipsissimam credit turrim, post diluvium excitatam, 4000. passum altitudinem aquasse, ex aliis acceptum refert S. Hieronymus (i). Ad passus 5174. asurgentem describit Ado Chronic. ætate primâ; tradens insuper, paulatim in altum coarctari, quod facilius inferiora molis fundamenta imminens pondus sustinerent. Addit etiam post S. Hieronymum, efferri pariter Templa marmorea, statuas aureas, & plateas auro gemmisque fulgentes, aliaque plura supra fidem, quibus Urbs Babylon distingueretur. Paria legas in Chronico Isidori, cujus Textus habet 4000. passus, in orâ autem annotatum est 5174. Quod addunt Authores illi de pretiosis ejus turris ornamentis, insinuat planè Templum Beli, de quo plura Herodotus, & Diodorus Siculus; vel arcem in medio Babylonis, cujus Diodorus & Q. Curtius meminerit; sed omnia augent in majus, hæc enim habet Herodotus (k).

Postquam enim idem Author pluribus Babylonis Urbem descripsisset, addit, in Urbe & in una ex ejus partibus, in duas enim interfecante Euphrate distinguitur, duos spectari insignis proceritatis muros, quorum alter Ædes Regias, alter Jovis Belii Templum claudunt. Postremum hoc ædificium, cuius ænei erant postes, Herodoti ætate adhuc spectabatur; impositum autem erat arce quadrata duorum stadiorum. Assurgebat in medio spatii ejusdem figuræ turris, cujus basis stadium sive 125. passus in longitudine, & totidem in latitudine (l), vel juxta alios Scriptores, in altitudine & latitudine dimetiebatur.

Surgebat supra turrim turris altera imposita, quæ itidem tertiâ fundamentum, erat; tertia quartæ, & sic deinceps usque ad octavam. Per gradus in extrima molis superficie extractos ad summum cacumen ascendebatur, quamquam non perpetuo scalarum ordine; erant enim identidem latiora requiescendi assidendique spatia.

Octavæ turri insidebat amplissimum, quoddam Templum, in quo nulla simulacra, sed splendide stratus lætus, ante quem

h Annal. 7. 11.

i Hieron. in Isai. c. 14. l. 5. pag. 49. edit. Victorii. Arx autem, i. e. Capitolium hujus Urbis, est turris, quæ adificata post diluvium, in altitudine quatuor millia dicitur tenere passuum, paulatim de alto in angustias coarctata, ut pondus imminens facilis à lateribus sustentetur. Describunt ibi Templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque fulgentes, & multa alia, quæ penè videantur incredibile.

k Herodotus l. 1. c. 181. 182. l. Herodot. ibide.

aurea mensa posita. Noctu in Templo quiescere nemini, ait Herodotus, permisum, nisi feminæ inter cæteras ejus Urbis à Belo, uti quidem à Chaldæis ejus Fani Sacerdotibus credulis impositum est, selectæ; cum qua Deus noctu maritales congressus habere creditus. Idem ritus obtinebat Thebis in Ægypto, in cujus Fano Jovi Thebæo dicato femina claudabatur; quod pariter privilegium erat femine Sacerdotium agentis Pataræ in Lycia.

In inferioribus ejusdem Templi Belo dicati ædificia, ait Herodotus, spectatur, ubi colossalis Jovis figura throno assidens, habens ante se mensam positam; ex solido auro omnia, statua, thronus, mensa, & mensæ bases. Totum opus æstimabant Chaldæi 800. aureis talentis (m). Extra ædem aliud ejusdem metalli nitet Altare, in quo lactentia tantum animalia mactabantur: pro victimis provectioris ætatis majus aliud positum est. Aliquandiu ante Herodotum à solido auro alterum simulacrum consecratum erat 10. cubitorum; quo excepto, reliqua omnia oculis suis illustrasse idem Author testatur; atque ex fide Chaldæorum, refert, Darium Hyfaspis furripere simulacrum illud tentasse; sed cum Principis illius molimen irritum cecidisset, Xerxi ejus filio cessit felicitus. Singula hæc suffusè referre malui, quod ab Authore cogvo & oculato teste memoria prodita sunt; qui nempe Author abhinc plusquam 2000. annis vivebat, Mundi scilicet anno 3520. & 484. ante Christum.

Hoc Beli Templum à Semiramide constructum refert Diodorus Siculus l. 2. nihil se tamen de illo certi scribere protestatus, tum quod Authores inter se non consentent, cum etiam, quod suâ ætate nihil de illo restaret; sed ultra fatetur, turrim hæc ad celissimum erectam fastigium conscendisse Chaldæos, ut syderum ortum & occasum specularentur.

Totum opus lateritium erat, & bitumine multo opere & artificio cæmentatum. Superiora Templi tenebant, à Semiramide dicata, tria simulacra, Jovis nempe, Junonis, & Rheæ. Jovis statua hominem exhibebat gradientem, 40. pedibus proceram; pondere autem erat 1000. talentorum Babyloniorum; assidebat Rheæ 1000. talentis ponderans, cuius ante pedes stabant duo leones, & totidem angues argentei 30. talentorum pondus. Juno tandem 800. talentis gravis stringebat dextrâ manu anguis caput, & sceptrum gemmis internitens sinistra. Ante tria illa Nomina excurtebat ex ductili auro mensa 40. pedum longitudine, 17. latitudine, & 500. talentorum pondus. Hæc omnia ab Herodoto, immane quantum discrepant.

Ætatis suæ testis Plinius, asserit l. 6. c. 26. Durat adhuc ibi Jovis Beli Templum; sed illud senio corruisse vetustior Plinius Diodorus Siculus testatur. Refert Josephus (n), Alexandrum Magnum, cum primùm Babylonem venisset, reparandæ illius consilio purgari arcam templi suis commisisse; ac parentibus omnibus, solos relictis Judois, neque minis, neque injuriis.

m Id est 1090000. libris, singulis talentis 2400. libras computatis.

n Contra Apion. l. 1. 1048. 1049.

riis territis. Cum opus temporis longius spatium exigeret, consilium exequi Princeps, morte præventus (o), eo ipso anno quo opus inceperat (p), non valuit. Ita Templum Beli semel funditus eversum à X-rcæ post infelicem ejus adversus Græcos expeditionem (q), nonquam deinceps restitutum est (r). Hæc Strabo, & Arrianus.

Sed contraria planè asserit Herodotus, oculatum se testem Templum illud sive turrim Beli spectasse asserens. Constat autem scripsisse illum post Xerxem, nonnisi sex annis à fuso ejus Principis exercitu anno 3526. Xerxes autem jam inde à 28. annis diem clauserat, cum Historicus idem in frequenti Græcorum concione Librum suum recitavit A. M. 3559. ante Christum 445. Constituumus ergo oportet ejus Templi everisionem inter annum 3559. & 3681. quo scilicet ejus reparandi consilium Alexander inivit.

Sed negocium facit, an turris vel Templum, de quo hic sermo, ipsissimum sit à Moysè insinuatam, non enim inter Scriptores eâ de re convenit; affirmantibus enim aliis ædificium illud exortasse Nemrodum unâ cum Gigantibus à diluvio reliquis (s); contra excipiunt alii, opus vindicantes Belo (t) vel Semiramidi (u), vel Nabuchodonosori (x). Constat planè, soleme fuisse Orientalibus, conditæ Urbis vel molis honorem ejus reparatori, vel qui ornandum illud augendumque suscepissent, tribuere. Ita non raro in Scriptura Princeps aliquis conditæ Urbis author perhibetur, quamquam ante illum stetit se Urbem illam constari; quod scilicet vel munitionibus illam cinxerit, vel everfam reparaverit. Ita pariter Nabuchodonosor florentem diu ante se Babylonem ædificasse gloriatur (y); Nonne est hæc Babylon magna, quam ego ædificavi in domum Regni, in robore fortitudinis meæ & in gloria decoris mei? Fieri ergo optimè potuit, ut Nemrod & posteri Noë urbis & turris Babylonice fundamenta locarint; quæ postea ædificia Belus perfecit, ornarit, & Belo ipsi dedicarit. Semiramis; ac tandem fulgentis jam Urbis nitorem auxerit Nabuchodonosor.

Belus Assyrius, qui Babylone regnabat post Arabes, congruit ætate cum Samgat Judice Israel (z). Nigus ejus filius Imperium Assyrium fundavit anno 2737. cujus deinde pondus Semiramis ejus uxor post illum sustinuit anno 2789. Quare Moyses nec de operibus Beli, nec Semiramidis agere poterat. Qui vero Belum ipsissimum esse Nemrodum reputant, in anachronismum apertissimè incidunt, nisi alterum Belum invehant patre Nini multò vetustiorum. Apud Prophanos Ninus Ninive Urbem condidit, quam tamen Nemrodi ætate jam floruisse (a) sat constat. Reparavit ergo Urbem Ninus; auxia, munitionibus vallavit, tornavit; Nemrodus vero sive Assur primus illam condidit: ex quo aliud nostræ conjecturæ accedit argumentum, Babylonem scilicet fundasse Noem posteros; sed idiomatum confusione turbatos, imperfectam

o Strabo l. 16. pag. 741. Arrian. l. 7. p. A. M. 3681. ante J. C. 323. q. A. M. 3526. ante Christum 476. r Strab. l. 16. Arrian. l. 7. expedit. Alex. pag. 159.

s Vide Sybillam apud Joseph. Antiq. l. 1. c. 6. Euseb. Præpar. l. 9. Eupolem. & Abydenum apud eundem ibidem. t Q. Curt. l. 5. Abyden. ex Megasthen. apud Euseb. Præparat. l. 9. c. 41. u Ita Ctesias, & ex illo Diodorus, Strab. Trogus, alii plures. x Vide si placet Dan. 9. 27. Joseph. Antiq. l. 10. c. 11. y Daniel. 4. 27. z A. M. 2682. ante Christum 1311.

a Gen. 10. 11.

reliquisse; quare supremæ manui cepto operi imponendæ suâ singuli ætate studuerunt; Belus, Semiramis, & Nabuchodonosor; quibus authoribus id incrementi Urbi, ut ejus conditæ honorem sibi singuli vindicarent.

Post Alexandrum Magnum nihil satis certi de turri Babylonica. Facillè ipsi obruta ruinis suis, oblivione sepulta est; & cum Plinius suâ adhuc ætate superesse testatur, Herodoti textum habens præ oculis, verbum verbo reddebat. Stabat enim Herodoto in vivis agente; & post illum usque ad Plinium magnæ rerum vices in Babylonia.

h Herod. l. i. c. 181.
c Strab. l. 16. in. pag. 738.

De Turris hujus celsitudine silet Herodotus, inferiorem tantummodo, nempe octavam in fundamento locatam, stadio in quadrum gyrasse referens (b). Stadio assurgentem & porrectam in quadrum, nempe passibus 125. Strabo testatur (c). Est enim, ait, quadrata pyramis lateritia; eversa est modò, dejiciente, uti quidem creditur, Xerxe. Restituere Opus tentavit Alexander; sed cum immensi esset & laboris & temporis, non minus enim quàm 1000. hominum bimestri spatio impensi sunt, ut & ruderibus aream purgarent; cum, inquam, tanti esset moliminis opus, nec Alexander, morte statim præventus, valuit perficere, nec ex ejus successoribus alter in ejus curâ partem venire sustinuit. Hæc Strabo, qui turrim illam seu pyramidem Beli sepulchrum appellat.

Rabbini in Libro *Jalcus* turrim Babelicam assurrexisse 27000. passibus comminiscuntur; quam etiam mensuram in Libro *Pirke* prorogant usque ad 70000. quod nempe numerus respondeat 70. Angelis throno gloriæ adfidentibus, & 70. populis quot tunc in Orbe agebant, ac totidem linguis, in quas Babelica confusio unicum antea sermonem dispescuit. Ejus ædificii fundamenta 2000. longitudinis passibus dimittitur Benjamin Tudelensis; addens, turrim æquasse in latitudine 240. cubitos vel 360. pedes, in longitudine verò 100. perticas vel 600. pedes. Porro ille non nisi de eversa illius molis ruderibus, qualia oculatus testis spectavit, egisse credendus est, cum diu antea prostratam jacuisse constet.

Itinerantes cæteri, cum in eas regiones venissent, curas suas omnes impenderunt, ut de celebratissimo vetustatis monumento aliquid resciscerent; sed cum inter illos non satis conveniat, nihil est ut aliquid ex illis capiamus adjumenti. Circumjacentes populi certum locum veteris Babylonis ignorant; & alta illa, quæ regiones tenet, ignoratio, portentosas adeo apud illos inexit fabellas, ut de eorum credulitate nihil nobis scientiæ adjungatur. Narrat Gusion ex relatione duorum virorum Abbevillensium, qui mancipii jure servierunt Præfecto Bagdat, turrim Babelicam molem esse lateritiam (singulis lateribus ad brachii mensuram) rotundam, bitumine & argillâ cæmenti loco coherentem, altitudinis 50. perticarum, vel 300. pedum. Commodè ad ejus culmem evaditur non

per gradus, sed per viam in muri crassitia paulatim ascendentem, viam autem adeo spatiosam, ut 20. simul gradientes homines capiat. Crassus est murus ejus molis 100. passibus, & pro dato decem brachiorum spatio, patent januæ rotundæ, unde in interiora ædificii aditus; sicut & dispositæ sunt ad transmittendam intus lucem fenestræ, pro dato quolibet 6. brachiorum spatio. Extimam superficiem ornant insculptæ figuræ capitum virorum, sceminarum, animalium, quadrupedum, piscium, & avium. Hæc Author, persistere adhuc Babelicam turrim intactam autumans.

D. de La Boulaye apud Daviti (d) refert, contulisse se, exploratorum reliquias turris Babelicæ, in locum tribus leucis à Babylone, in agro inter Euphratem & Tygrim medio. Spectasse autem turrim intus solidam (e), speciem habentem montis potius quàm ædificii. Basis ejus, ait, gyrat facillè 300. passibus circiter, quamquam & ægesta circum rudera aream occupant 400. seu 500. passuum circiter.

Ita verò ædificium illud construitur. Sex lateritii ordines primùm spectantur, postea septem, & sic deinceps alterio ordine usque ad summum. Inter sextum & septimum Ordinem è palea recenti adhuc veluti lectus infertur, tribus digitis crassus. Lateres singuli pedem Regium habent in quadro, 6. digitis crassi; cæmentum quo inter se coherent, digito circiter crassum est; mixtura est autem è terra & bitumine, quali hodie usque pro cæmento ejus loci incolæ utuntur, sciat enim perenni fonte in lacu proximo bitumen. Numerasse se dicit Author 50. ordines 6. laterum, quibus alii 7. succederent, ut proinde totius molis altitudo ad 138. regios pedes assurgeret. Patet in cacumine amplior quædam fenestra; in basi verò antrum est, continendis leonibus aptum; & circa medium hiatus interiora penetrans ædificii adosque latus adversum, pede in quadro non major.

Alia planè sunt hæc ab iis, quæ huc usque differimus. An D. Boulaye cohareat cum aliis Itinerantibus, ignoro. Spectantur, inquit illi, in loco tribus leucis à Bagdat inter Euphratem & Tygrim medio; in vasta quadam planitie magnæ cujusdam turris rudera, vulgarè regionis nomine & traditione creditæ turris Nemrodi. Gyrant rudera illa 300. passibus circiter, surgunt autem majoris olim ædificii vestigia circiter 20. perticis seu 120. pedibus. Lateribus sole excoctis decem digitorum regionum in quadro, & trium crassitudinis constat opus; sex lateritii ordines alteri contritarum arundinum & paleæ admixtarum ordini incumbunt. De forma hujus ædificii, vetustate undique collapsi, nihil certi. Quadratum tamen potius quàm rotundum crederetur. An verò rudera illa Babelicæ turris habenda sint; nec ipsâ ejus regionis traditione satis constat. Arabes enim ejus loci molem hanc appellant *Agarcouf*; opus tribuentes Arabum cuidam Principi, qui cogendis in prælium suis accessâ in ejus cacumine face signum dabat. Pe-

d Daviti, alia pag. 316. 317.
e Anfortè paria insinuat Herodotus agens de turri Babylonica Templi loco Belo dicatâ, illis verbis: Turris solida ædificata est?

Petrus della Valle clari nominis Itinerator, eadem, qua cæteri, sollicitudine rudera ejus turris spectaturus venit; sed in descriptione non satis cum aliis convenit. Refert ille, in loco, leuca quadrante ab Euphrate Orientem versus, spectari rudera quadrati fermè & magni operis ædificii, 1150. passuum circiter ambitu. Superiora, ferè ubique in conum, veluti pyramides desinunt. Constat opus lateribus sole excoctis, quibus conjungendis pro cæmento est mixtura quadam è terrâ & arundinibus quibusdam contritis, quibus colligantibus ex una veluti massa totum opus concretum est. Quo loco firmior exigebatur ædificii compages, lateres igne excocti ac bitumine colligati substituti sunt.

Porro vir iste, de quo modò, delineari sibi curavit duas ejus ædificii minus deformatas facies, Septentrionalem nempe & meridionalem, quæ, cum Romam venisset, obtulit P. Kircherò, qui ære incidenda curavit. Qui persuasum habent ipsissimam hæc esse veterem Babelicam turrim, 1. laudant pro se receptam incolarum traditionem, docum illum Babelem appellatum; 2. Ejus ædificii materiam, lateres nempe bitumine colligatos, quæ cum relatione turris Babelicæ apud Moysen quadrant; 3. Quadrat. & locus turris in agro Sennaar ad Tigrim.

Sed facillè hæc omnia diluas. Recepta in populo traditio, nec constans est satis, nec uniformis. Alia spectantur in regione turres, quibus eadem appellatio communis. Ad rationem ædificandi quod attinet, nihil in illa peculiare; lateres enim & bitumen pro cæmentariâ omni materia hodie pariter obtinet in illis regionibus. Gravis autem certus ille locus pro agro Sennaar & loco turris assignatur. Si quis scientiâ valeret adeo, ut locum illum turris ad duas leucas præter propter assignaret, illi certè causa adjudicanda esset, atque omni ambigendi remota causâ, an turris illa intacta, vel ruderibus suis spectanda adhuc subsisteret, certò definiretur.

Sunt qui turris illius rudera juxta Baldach ad Euphratem assignent (f). Monumentum Regionis incolæ ingentem rudera & lapidum struem, veteris ædificii reliquias, quas propius accedere vetat metus anguium, magno numero in latebris illis ver-

f Kornman in Templo natu- ra pag. 289.

santium. Verùm si lapidum strues superest, alterum sanè est ædificium à turri Babelicâ, lateribus tantum & bitumine fabricatâ.

Paulus Orosius [g], & post ipsum S. Gregorius (h), confundisse in unum videntur urbem & turrim Babylonicam, quasi pro eodem usurpantes duo illa Scripturæ verba: *Civitatem, & turrim*; nempe, ut ipsi quidem insinuant, Urbem turribus munitam; saltem expressè satis Authores illi Babylonom conditori Nemrodo assignant. Sed Paulus Orosius notat, reparatam illam fuisse à Nino vel Semiramide, quibus Authoribus debentur insignia illa ædificia ab Historicis celebrata. Reliquias ejus turris ætate suâ adhuc mansisse affirmat Theodoretus (i); asserens pariter, illos, qui oculis rem totam exploraverant, atque frustra ejus ædificii avulsa secum tulerant, optimè nosse ædificium illud lateritium fuisse, bitumine pro cæmento colligatum. Nec plura Theodoretus.

Ex his omnibus statuendum censemus, historia apud Moysen relatæ veritatem, asseram esse maxime, nihilque alicujus ponderis adversus illam objicere potuisse sive Julianum, vel Celsum, cæterosque nostræ Religionis adversarios. Fabellam autem Gigantum, depellere è Cælo Jovem nitentium, à Moysè derivari. Neque enim Moyses, utpote Poetis omnibus vetustior, accipere quidquam ab illis potuit. Celsitudinem verò turris nullo doceri satis assero monumento. Dejectam sive ventorum procellâ, seu ignis è Cælo dilapsi vix nunquam constat; quin potius non inverosimiliter credimus, mansisse adhuc post hominum dispersionem. Belus, Semiramis, Nabuchodonosor agenda condita jam Urbi ornandaque pro suâ quique ætate laborarunt. Non Xerxes quidem molem illam dejecit; sed spontè corruit eo temporis intervallo, quod post Herodotum usque ad Alexandrum Magnum defluxit. Alexander ille restituendæ consilium iniit; sed summam operi manum non valuit imponere. Quæ ab Itinerantibus relatæ sunt, veras quidem habemus vetustissimorum ædificiorum reliquias; sed ipsissimam hanc esse turrim Babelicam, hæremus ambigui.

g Orosius l. 2. c. 6.
h Gregor. Turon. l. 1. c. 6. Histor. Francor.

i In Gen. quæst. 59.